

6491 Sayılı Kanun Kapsamında Petrol Arama ve Üretim Faaliyetlerinde Kurumlar Vergisi İstisnası

Belge türü	Özelge
Kanun	KURUMLAR VERGİSİ KANUNU
Özelge no	38418978-125[6-2020/14-(İ)]-368606
Tarih	30.12.2020

T.C.

GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI

Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı

Gelir Kanunları Gelir Vergileri Grup Müdürlüğü

Sayı : 38418978-125[6-2020/14-(İ)]-E.368606

30.12.2020

Konu : 6491 Sayılı Kanun Kapsamında Petrol Arama ve Üretim Faaliyetlerinde Kurumlar Vergisi İstisnası

İlgide kayıtlı özelge talep formunuz ve dilekçenizde,

- 6491 sayılı Türk Petrol Kanununun 12 nci maddesinin beşinci fıkrasında belirtilen istisna tutarının, petrol işleri dışında elde edilen gelirler üzerinden de hesaplanıp hesaplanamayacağı,

- Kurumlar vergisi beyannamesinde istisna olarak beyan edilecek yatırım maliyetinin, arama ve üretim aşamasındaki tüm yatırım harcamalarını kapsayıp kapsamadığı,

- Anılan Kanunun 12 nci maddesinin altıncı fıkrası uyarınca, petrol şirketlerinin tercihinine göre fıkra kapsamındaki petrol yatırımlarının ilgili yıllarda gider yazılması ya da aktifleştirilerek amortisman yoluyla itfa edilmesi durumunda, aynı maddenin beşinci fıkrasında yer alan istisnadan yararlanılıp yararlanılamayacağı,

- Söz konusu istisna ile ilgili olarak geçmiş dönemlerde kurumlar vergisi beyannamesinde ayrı bir satır bulunmaması sebebiyle yararlanılmamış olan istisna tutarlarının 2020 ve izleyen dönemlerde istisna olarak kurumlar vergisi beyannamelerinde gösterilip gösterilemeyeceği

hususlarında Başkanlığımız görüşü talep edilmektedir.

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında, kurumlar vergisinin mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanacağı belirtilmiş, maddenin ikinci fıkrasıyla da safi kurum kazancının tespitinde Gelir Vergisi Kanununun ticari kazanç hakkındaki hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 40 ıncı maddesinde, safi kazancın tespit edilmesinde indirilecek giderler sayılmış olup; maddenin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde ticari kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi için yapılan genel giderlerin safi kazancın tespitinde gider olarak indirilebileceği hüküm altına alınmıştır.

6491 sayılı Türk Petrol Kanununun 2 nci maddesinde;

"... v) Petrol hakkı: Araştırma izni, arama ruhsatı veya işletme ruhsatından doğan haklardan herhangi birini,

y) Petrol işlemi: Arama, üretim ile yurt içinde üretilen petrolün satılmasını, bu işlemlerden herhangi biri için lüzumlu enerji ve su tesisleri ile üretilen petrolün saha içinde veya ana iletim hattı veya yakınındaki rafineriye veya doğal gazın serbest tüketiciye teslimine kadar taşınmasını sağlayan boru hatlarının, bina, kamp ve diğer tüm tesislerle teçhizatın inşasını, kurulmasını ve işletilmesini ve bu faaliyetlere ilişkin mali, ticari ve idari faaliyetleri, ..."

- 12 nci maddesinde;

"(1) Petrol hakkı sahiplerinin, safi kazançları üzerinden ödemekle yükümlü bulundukları vergiler ve hissedarları adına yapmaları gereken gelir vergileri kesintisi toplamı yüzde 55 oranını geçemez.

...

(3) Bu Kanunda yazılı petrol işlemleri ile birlikte genel hükümlere bağlı diğer faaliyetlerde bulunan petrol hakkı sahiplerinin petrol işlemlerine ait faaliyetleri, diğer faaliyetlerinden ayrı olarak muhasebe kayıtlarında izlenir ve vergilendirilir. Esas faaliyetleri bu Kanuna göre petrol işlemi olan iki veya daha fazla petrol hakkı sahibi, aralarında bir ortaklık oluşturmuş olsa bile ayrı ayrı vergiye tabi olurlar.

...

(5) Devlet hissesi hariç olmak üzere, petrol hakkı sahibinin petrol işlemi için yapmış olduğu yatırımlara tekabül eden sermayesi karşılığında üretimden elde edeceği gelirler, dar mükellefiyet esasında vergilendirilen yabancı kurumlar için sermayenin cari kur üzerinden geri alınmasına kadar, tam mükellefiyet esasında vergilendirilen yerli kurumlar için ise yapılan yatırım maliyeti itfa yoluyla gidere dönüştürülene kadar 213 sayılı Kanun hükümlerine göre itfa payı olarak addolunurlar. Petrol hakkı sahiplerinin bu Kanunla mülga 7/3/1954 tarihli ve 6326 sayılı Petrol Kanununa göre geçmiş yıllarda yabancı para cinsinden ithal etmiş olduğu fakat halen transferi gerçekleşmemiş sermayesinden arta kalan miktarlar için de bu kural uygulanır.

(6) Bakanlıkça onaylanan arama giderleri, sondaj ferî giderleri ve ülke ekonomisi yönünden verimli olmayan kuyuların açılma ve terk giderlerinin aktifleştirilmesi ihtiyaridir. Bu kapsamda petrol hakkı sahibi tarafından yapılan arama giderleri, sondaj ferî giderleri ve üretim bakımından ekonomik olmayan kuyuların açılma ve terk giderleri dışındaki ekonomik değerin maliyeti ile bu ekonomik değerin elde edilmesi ve üzerindeki tesisatın kurulmasına ait masraflar petrol hakkı sahibinin tercihi doğrultusunda gider yazılarak veya aktifleştirilerek amortisman yolu ile itfa olunur. Sermaye hesabına alınarak aktifleştirilen bu giderler için uygulanacak amortisman oranları 213 sayılı Kanunun 316 ncı maddesi hükmüne kıyasla her petrollü arazi için ayrı ayrı olmak üzere, rezerv durumu da dikkate alınarak Bakanlık ve Maliye Bakanlığınca müştereken tespit edilir. Ancak, petrollü arazinin, petrol üretiminden başka bir amaca tahsis edilmiş bulunan kısmının maliyet ve kıymeti ile petrol işleminin sona erdiği tarihte bu petrollü arazinin petrol hakkı sahibi bakımından haiz olduğu bakiye değer amortisman oranından indirilir.

"

hükümlerine yer verilmiştir.

Diğer taraftan, Türk Petrol Kanunu Uygulama Yönetmeliğinin;

- 30 uncu maddesinde;

"...

(2) Bu Yönetmeliğin vergilendirmeye ilişkin genel hükümleri petrol hakkı sahibinin yalnız petrol işlemlerine ilişkin faaliyetlerine ve bunların sonuçlarına uygulanır. Petrol hakkı sahibinin petrol işlemleri dışında kalan faaliyetlerine genel hükümler uygulanır. Petrol hakkı sahibi petrol işlemleri ile bunlar dışındaki faaliyetleri birlikte yapıyorsa, petrol işlemleri için muhasebe kayıtlarını alt hesap bazında ayrı tutar ve vergilendirilir.

...

(6) Vergiye tabi safi kazanç, Kanunun 12 nci maddesindeki indirimler ve bu Yönetmelikte belirtilen esaslar da göz önünde tutulmak suretiyle 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununa göre hesaplanır.

...

(8) Devlet hissesi hariç olmak üzere, petrol hakkı sahibinin petrol işlemi için yapmış olduğu yatırımlara tekabül eden sermayesi karşılığında üretimden elde edeceği gelirler, dar mükellefiyet esasında vergilendirilen yabancı kurumlar için sermayenin cari kur üzerinden geri alınmasına kadar; tam mükellefiyet esasında vergilendirilen yerli kurumlar için ise yapılan yatırım maliyeti itfa yoluyla gidere dönüştürülene kadar, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre itfa payı olarak addolunurlar.

..."

- 31 inci maddesinde ise;

"(1) Petrol hakkı sahibi, Türk Petrol Kanunu ile 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun kabul ettiği giderleri, vergilendirme dönemi ile ilgili olmak ve tahakkuk etmiş bulunmak kaydıyla gayrisafi kazancından indirebilir.

(2) Bakanlıkça onaylanan arama giderleri, sondaj ferî giderleri ve ülke ekonomisi yönünden verimli olmayan kuyuların açılma ve terk giderlerinin aktifleştirilmesi ihtiyaridir. Bu kapsamda petrol hakkı sahibi tarafından yapılan arama giderleri, sondaj ferî giderleri ve üretim bakımından ekonomik olmayan kuyuların açılma ve terk giderleri dışındaki ekonomik değerin maliyeti ile bu ekonomik değerin elde edilmesi ve üzerindeki tesisatın kurulmasına ait masraflar petrol hakkı sahibinin tercihi doğrultusunda gider yazılarak veya aktifleştirilerek amortisman yolu ile itfa olunur. Sermaye hesabına alınarak aktifleştirilen bu giderler için uygulanacak amortisman oranları 213 sayılı Kanunun 316 ncı maddesi hükmüne kıyasla her petrollü arazi için ayrı ayrı olmak üzere, rezerv durumu da dikkate alınarak Bakanlık ve Maliye Bakanlığınca müştereken tespit edilir. Ancak, petrollü arazinin, petrol üretiminden başka bir amaca tahsis edilmiş bulunan kısmının maliyet ve kıymeti ile petrol işleminin sona erdiği tarihte bu petrollü arazinin petrol hakkı sahibi bakımından haiz olduğu bakiye değer amortisman oranından indirilir.

"

açıklamalarına yer verilmiştir.

Ayrıca, 6491 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin gerekçesinde;

"Madde ile, petrol hakkı sahiplerinin safi kazançları üzerinden ödemekle mükellef bulundukları vergiler ve hissedarları adına yapmaları gereken gelir vergileri kesintisi toplamının yüzde 40 oranını geçemeyeceği düzenlenmiştir.

Ayrıca, petrol hakkı sahiplerinin petrol işlemleri yanında diğer faaliyetlerde de bulunması durumunda, petrol işlemlerine ilişkin faaliyetleri için ayrı kayıt ve muhasebe, ayrı beyanname düzenleyerek vergilendirilecekleri, aralarında bir ortaklık oluştursalar bile ayrı ayrı vergiye tabi olacakları düzenlenmiştir. Yabancı şirketlerin ithal etmiş oldukları sermayelerini, getirdikleri döviz cinsinden, ancak transfer tarihindeki kur üzerinden transfer edinceye kadar elde ettikleri gelirlerini Devlet hissesi hariç kurumlar ve gelir vergilerinden istisna edebilecekleri, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu gereğince kurum kazancının tespitinde mükellefler tarafından hasılatтан indirilebilecek giderlerden başka, petrol hakkı sahiplerinin hangi indirimleri yapacağı, masrafların amortisman yolu ile itfa olunacağı, hangi giderlerin aktifleştirilmesinin petrol hakkı sahibinin tercihine bırakılacağı hususları düzenlenmiştir."

denilmektedir.

Bu hüküm ve açıklamalara göre,

- İstisna uygulaması yalnızca petrol işlemlerine ilişkin faaliyetleri kapsamakta olup petrol işlemleri dışındaki faaliyetlerden elde edilen gelirler genel hükümler çerçevesinde vergilendirilecektir. Ayrıca, petrol işlemlerine ait faaliyetlerinizin muhasebe kayıtlarında ayrı olarak izlenmesi gerekmektedir.

- Petrol işlemleri için yapılan yatırım maliyetleri kapsamına yalnızca bu faaliyetler için yapılan harcamalar gireceğinden, başkaca yatırım harcamalarının 6491 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin beşinci fıkrası

kapsamında dikkate alınacak yatırım maliyetine dahil edilmemesi gerekmektedir.

- 6491 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin altıncı fıkrasında belirtilen giderlerin, şirketinizin tercihi doğrultusunda doğrudan gider yazılması veya amortisman ayrılmak suretiyle itfa edilerek ticari bilanço karının tespitinde dikkate alınmış olması, şartların sağlanması kaydıyla, aynı maddenin beşinci fıkrasından yararlanılmasına engel teşkil etmeyecektir.

- Geçmiş dönemlerde 6491 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin beşinci fıkrasına göre hesaplanan ancak ilgili dönem kurumlar vergisi beyannamesinde vergi matrahından indirim konusu yapılmayan itfa paylarının takip eden dönemlerde indirim konusu yapılması mümkün bulunmamaktadır. Ancak, itfa payı olarak addolunan söz konusu tutarlar, zamanaşımı hükümleri de dikkate alınmak suretiyle düzeltme beyannamesi verilerek ilgili oldukları dönemlerde kurumlar vergisi matrahından indirilebilecektir.

Bilgi edinilmesini rica ederim.

Bu metin Mevzuat Bankası (mevzuat.vergibulustayi.com) aracılığıyla gib.gov.tr arşivinden alınmıştır. Resmî işlemlerde Resmî Gazete metni esastır. — 18.09.2026